

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
התוכנית הבין-אוניברסיטאית ללימודי אפריקה

ישראל ואפריקה (192-1-27)

ד"ר יעל אבסירה

סמסטר ב' 2017

פרטי הקורס:

יום ה': 12:15 עד 13:45, בניין , חדר
שעות קבלה : יום ה' משעה 14:00 עד 14:45 בתיאום מראש בלבד (טלפוני או מייל)
דואר אלקטרוני : yaelabessira@gmail.com
טלפון: 02-6733937

מטרות ותוכן הקורס:

הקורס הינו סקירה היסטורית של היחסים בין ישראל ואפריקה מאז המדנט הבריטי בפלסטין ב1917 ועד ימינו. הקורס יתמקד על הגורמים שקירבו בין ישראל ואפריקה וגם גורמים שניתקו את היחסים בין שני עמים ומהן הסיבות לשינויים אלו. מטרת הקורס היא להסביר את ההחלטות, אירועים, מניעים ומנהיגים שהשפיעו ועיצבו את היחסים בין ישראל ליבשת אפריקה ולדון באתגרים, מתחים ותוצאות ומשמעותיהן במאה ה21.

רשימת הנושאים בהם יעסוק הקורס:

קולוניאליזם בריטי באפריקה והמדנט הבריטי בפלסטין, יחסים דיפלומטיים בין ישראל ומדינות אפריקה, פיתוח בין ישראל ומדינות אפריקה, סוציאליזם אפריקאי וישראלי, אפרטהייד, הגירה.

מטלות הקורס והרכב ציון הקורס:

נוכחות וקריאה חובה: 10% + עבודת בית בסוף הסמסטר: 90%.

דרישות הקורס:

נוכחות חובה, קריאה חובה, השתתפות בדיונים בכיתה, הגשת מטלת אמצע סמסטר והגשת עבודת בית בסוף הסמסטר.

מילות מפתח:

קולוניאליזם בריטי, ציונות שחורה, "ירח דבש", פיתוח ישראלי, גזענות, הגירה.

16.3 שיעור מבוא

חלק א': רקע היסטורי על אפריקה

23.3 המפגשים הראשוניים בין אפריקה ואירופה

קריאה: נ. לבציון וי. גרשוני (2003). מבוא להיסטוריה של אפריקה. יחידה 1 במסגרת הקורס "צמיחת המדינות החדשות באפריקה", האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 7-24

6.4 סחר העבדים הטרנס-אטלנטי וכיבוש אפריקה

קריאה: א.קרן (2007). בכבלי העבר: סחר העבדים הטרנס-אטלנטי בזיכרון המשותף בגאנה. דוקטורט, אוניברסיטת ת"א, עמ' 14-20

20.4 עידן הקולוניאליזם באפריקה ועידן המנדט הבריטי בפלסטין

קריאה: מזרואי, ע. (1985). "עול תת-הפיתוח". אפריקה: שקיעת גן העדן. מפרש: ירושלים. עמ' 97-116

27.4 השוואת הקולוניאליזם באפריקה ובישראל

קריאה: חלמיש, א. (2005). "ארץ ישראל המנדטורית: חברה דואלית או מציאות קולוניאלית?". זמנים, חוברת 92, סתיו 2005, ישראל. עמ' 16-25

חלק ב': ישראל ואפריקה: ירח דבש: 1957-1973

4.5 עצמאות של גאנה 1957 ומגעים ראשונים עם ישראל

קריאה: מאיר ג. (1975). חיי ספריית מעריב. (הפרק ידידים אפריקאיים ואחרים)

11.5 ישראל ואפריקה בשנות ה-60

קריאה: נויברגר, ב. (2008). "ישראל ויחסיה עם מדינות אפריקה, אסיה ואמריקה לטינית (1948-2008)". האוניברסיטה הפתוחה, חלק ב', עמ' 145-166

18.5 שיטות פיתוח של ישראל באפריקה

קריאה: עינור, ח., אבימור, ש. (1990). "שלושים שנות סיוע בין-לאומי של מדינת ישראל". האוניברסיטה העברית, מכון טרומן. עמ' 195-230
Levey, Z. (2012). *Israel in Africa 1956-76*. Dordrecht: Martinus Nijhoff: Republic of Letters. pp. 17-45

25.5 ניתוק יחסים בשנות ה-70

קריאה: ארליך ח. (2013). "ברית ושבר – ישראל ואתיופיה בימי הילה-סלאסה", תל אביב, מרכז דיין.
אפרת ירדאי (2013). "הרומן הרסור בין ישראל לקיסר האחרון של אתיופיה". הארץ.
10.12.2013, עמ' 1-7

חלק ג': ישראל ואפריקה לאחר מלחמת יום כיפור

1.6 התקרבות ישראל ואפריקה – שנות ה-80 וה-90

קריאה: יעקובי, ח. (2016). *כאן לא אפריקה*. מכון ון ליר בירושלים, הוצאת הקיבוץ המיוחד.
עמ' 8-18

8.6 פיתוח ישראלי באפריקה: הרצאת אורח איציק זפּרני

אין קריאה

15.6 הגירה אפריקאית בישראל – סוף המאה ה-20, תחילת המאה ה-21

קריאה: צבר, ג. (2008). "לא באנו להישאר": מהגרי עבודה, מאפריקה לישראל בחזרה.
רובין, אוניברסיטת ת"א: ת"א. המאמר יבוא בנפרד.

22.6 סיכום

קריאת רשות:

Rodney, W. (1972). *How Europe Underdeveloped Africa*, East African Educational Publishers, Nairobi. pp. 223-261

ארליך חגי, 2008, "הניתוק וסופו של הילה-סלאסה", האוניברסיטה המשודרת, ת"א. עמ' 239-244

עודד, א. (2002). "ישראל ואפריקה – היבטים היסטוריים ופוליטיים במשרד החוץ ב-50 השנים הראשונות". כתר, 2002, עמ' 1-10.